

Struinen langs groene vergezichten

Het grasland van de Groene Rivier ligt er mooi groen bij. Van alle graafwerkzaamheden van de afgelopen jaren is weinig meer te zien. Sterker nog, het is tijd geworden om de vegetatie in toom te houden! Bedoeling is dat zich hier natuurlijk grasland ontwikkelt. De natuurwaarden daarvan zijn veel hoger als het land niet teveel is verruigd. Ook kan dan bij hoogwater het rivierwater sneller worden afgevoerd.

“Op dit moment zijn we druk bezig om het beheer van de Groene Rivier voor 2017 rond te krijgen”, vertelt Retze Talsma van Rijkswaterstaat. “Dat is wat laat in het seizoen, maar het is dan ook de eerste keer. In 2016 is het project opgeleverd, en heeft Staatsbosbeheer het beheer aan ons overgedragen.”

Beheer

Hoe dat beheer eruit gaat zien? Talsma: “In 2018 geven we de Groene Rivier in gebruik aan agrarische natuurvereniging Rijnstromen. In ruil daarvoor beheren zij het gebied zo dat het open blijft, door maai-beheer en begrazing. Je kunt deze zomer als wandelaar dus koeien, schapen of paarden tegenkomen.”

Mooi struingebied

De Groene Rivier is mooi struingebied, waar je een flink rondje kunt lopen, langs de kades of om de nevengeul. Talsma: “Er liggen geen echte wandelpaden, maar het gebied is en blijft vrij toegankelijk. Je kunt de struinpaden volgen die spontaan ontstaan door de voorkeurroutes van het vee en van andere wandelaars. Iedereen is welkom, maar er geldt een aantal huisregels. Die staan straks op

De Groene Rivier is een tot geul verlaagde uiterwaard. In tijden van hoog water kan hier rivierwater worden opgevangen. Als dat een hoger niveau bereikt dan de kade bij het Kandia-gemaal, gaat het gebied als het ware 'meestromen' met de rivier.

borden bij de toegangen. Ruiters mogen er bijvoorbeeld niet in, want dat kan gevaarlijk zijn met de grazende paarden die er kunnen lopen.”

Uitzicht

Een wandeling in de Groene Rivier is echt een aanrader, vindt Talsma. “Het is een mooi en vogelrijk gebied. Je kunt er allerlei weide- en watervogels zien. Vanaf de zomerkades heb je een prachtig uitzicht over de nevengeul en het kanaal, en aan de overkant kun je kasteel Doornenburg zien liggen.”

Nieuwsbrief voortaan per e-mail

Dit is laatste nieuwsbrief ‘op papier’. De nieuwsbrief kunt u voortaan vinden op www.rijnwaardenseuiterwaarden.nl. We zenden u hem natuurlijk ook graag direct toe! Stuur daarvoor een berichtje aan rivierprojecten@staatsbosbeheer.nl. U ontvangt de nieuwsbrief dan automatisch op uw e-mailadres.

Samenwerkende partners

Het inrichtingsplan voor de Rijnwaardense Uiterwaarden wordt uitgevoerd in zeven projecten. Elk project heeft een eigen initiatiefnemer. Staatsbosbeheer zorgt voor de coördinatie tussen deze projecten.

De formele opdrachtgevers voor de inrichting van de Rijn-

waardense Uiterwaarden zijn het ministerie van Economische Zaken (EZ) en het ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M). Zij zijn verantwoordelijk voor het programma Nadere Uitwerking Riviereengebied (NURG) en daarmee gezamenlijk verantwoordelijk voor de natuur- en veiligheidsdoelstellingen.

van nieuwoort
bouwgrondstoffen

Bylandt
thuis op straat

Waterschap Rijn en IJssel
WATERBODEN. VERLICHTEN OP WAARD

Lobberdense
Waard

provincie
Gelderland

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

colofon

Reactie

Deze nieuwsbrief is een uitgave van Staatsbosbeheer. Wilt u reageren op deze nieuwsbrief? Stuur dan een mailtje naar rivierprojecten@staatsbosbeheer.nl.

Tekst en redactie:

Communicatiebureau De Lynx

Gebruikte foto's:

Aerofoto Brouwer – Brummen, Jeroen Bosch, Staatsbosbeheer, geïnterviewden

Vormgeving: Studiotekst.nl

Drukwerk: Xerox

Uitgave: September 2017

Rijnwaardense Uiterwaarden

Nieuwsbrief **Coördinatie Rijnwaardense Uiterwaarden** | September 2017

Meer informatie?

Kijk ook op:

www.rijnwaardenseuiterwaarden.nl
Hier vindt u meer informatie over de projecten. Mocht u aanvullende vragen of opmerkingen hebben, dan kunt u contact opnemen met:

Lei Willems (projectleider)

l.willems@staatsbosbeheer.nl
tel. 06 52 40 16 58

Annemieke van den Berg

(omgevingsmanager)
a.vandenbergh@staatsbosbeheer.nl
tel. 06 52 40 16 11

Inhoud

Werk in uitvoering	1
Spectaculaire overtocht	2
Ruige riviernatuur in de Lobberdense Waard	2
Inrichtingsplan voor de Geitenwaard	3
Ruimte voor natuur & water	4
Overzicht projecten	4
Struinen langs groene vergezichten	5
Nieuwsbrief voortaan per e-mail	6
Samenwerkende partners	6
Meer informatie?	6

Werk in uitvoering

Sinds 2013 wordt er gewerkt in de Rijnwaardense Uiterwaarden. De overheid voert hier samen met het bedrijfsleven (bedrijven die hier zand en klei winnen) maatregelen uit die zorgen voor meer waterveiligheid én voor nieuwe mogelijkheden om te wandelen, struinen en fietsen in het gebied.

Het project Rijnwaardense Uiterwaarden is een gebied van ruim 1.000 hectare met vijf uitvoeringsprojecten. Elk project heeft zijn eigen initiatiefnemer, planning en vergunningstraject. Staatsbosbeheer coördineert de samenhang voor waterveiligheid en nieuwe natuur.

Stand van zaken

De Groene Rivier en het regelwerk Pannerden zijn reeds gerealiseerd. Voor wandelaars ligt er een nieuw netwerk van struin- en wandelpaden. Fietsers kunnen straks het gebied beleven vanaf een fietspad langs de Lobberdenseweg, en nu al met de trekpont de Oude Waal

oversteken. De Lobberdense waard wordt verrijkt met een kijkhut. De private partijen Samenwerking Lobberden en De Byland starten de komende jaren met de uitvoering. Voor het project Geitenwaard van Staatsbosbeheer is de planvoorbereiding gestart. Na realisatie van deze projecten zal de waterstand in de Rijn bij hoogwater circa 7 cm lager zijn dan voor de uitvoering. Tegelijkertijd komt er nieuwe riviernatuur bij: totaal 500 hectare aan graslanden met bijzondere kruiden en bloemen, slikplaten met steltlopers, ooibossen en steilranden waar oeverzwaluwen kunnen nestelen.

Eind 2027 is het werk gereed, de waterveiligheidsdoelstelling wordt al in 2020 bereikt. In deze nieuwsbrief leest u wat de stand van zaken is van de verschillende uitvoeringsprojecten.

Veel leesplezier!

Lei Willems

Projectleider Rijnwaardense Uiterwaarden

Spectaculaire overtocht

Sinds dit voorjaar is hij écht in de vaart, het trekpontje over de Oude Waal, dat de Geitenwaard en Bylandtse Waard met elkaar verbindt. Een flinke overtocht van 100 meter, inclusief een spectaculair stukje over een drijvend fietspad!

Wethouder Jos Lamers van de gemeente Rijnwaarden is blij dat het

pontje vaart. Er waren nogal wat hobbels te nemen. "Dit najaar, toen alles klaar was, bleek de ijzere ketting veel te zwaar waardoor het pontje niet van z'n plek kwam", vertelt hij. "Dat hebben we gelukkig opgelost met een nylon band."

Fietspad beweegt mee

En het wás al zo'n uitdaging, want

Trekpontje over de Oude Waal

het pontje ligt in de uiterwaarden met sterk wisselend waterpeil.

"Daarom hebben we een drijvend fietspad aangelegd, als toegangsweg. Bij laagwater staat het pad op palen, bij hoogwater bewegen die mee met de waterstand." Lamers verheugt zich al op hoogwater: "Reken maar dat dat spectaculair fietsen is!"

"Als je daarna op het pontje staat, midden op die brede rivierarm, dan heb je een heel ander, wijds gezicht op het gebied", vertelt Lamers. "Met prachtig uitzicht op de kerktoren van Herwen."

Knooppunten route

"Het pontje gaat deel uitmaken van een knooppuntenroute", vertelt Lamers. "We wachten nog tot er borden staan." Het pontje staat ook nog niet op de kaart. Toch wordt het al heel veel gebruikt. "Mensen hier uit de omgeving hebben ernaar uitgekeken, die weten het wel."

Richard van den Berg

holenbroeders zoals oeverzwaluwen er kunnen nestelen."

Natuur als hoofddoel

In de Lobberdense Waard wordt al eeuwenlang zand, grind en klei gewonnen. Vroeger was dat het belangrijkste doel van het gebied. Als zich ook natuur ontwikkelde, dan was dat mooi meegenomen. In deze tijd is het precies andersom: het gebied is in de eerste plaats natuurgebied. De bedrijven in de Lobberdense Waard, waaronder de Dekker Groep, zorgen nu voor de inrichting en het beheer.

Ooibos met bevers?

"Wij leveren het casco voor de natuur", zegt Van den Berg.

"Voor ruige riviernatuur, met ruimte voor de Rijn. We planten niets aan, maar bepalen wel de waterstand en de hoeveelheid dynamiek. Zo beïnvloeden we welk type natuur kan ontstaan. Misschien komt er wel ooibos met bevers, of riet en lisdodden op plekken waar het waterpeil stabiel blijft. Dat is aan de natuur!"

Inrichtingsplan voor de Geitenwaard

"Kijk, hier ligt de Geitenwaard", wijst Jaring van Rooijen van Staatsbosbeheer aan op een kaart uit het voorlopige inrichtingsplan. "Hier willen we glanshaverhooilanden ontwikkelen, en hier aan de rand, een eindje buiten de winterdijk, is een geschikte plek voor ooibos."

Jaring van Rooijen

opgenomen." Daarbij wordt tevens goed gekeken naar het toekomstig beheer van de terreinen, aangezien we te maken hebben met verschillende terreineigenaren.

Puzzel

Op 14 september gaat Staatsbosbeheer om de tafel met alle 'grote' betrokken partijen uit het gebied - gemeente, provincie, waterschap, Rijkswaterstaat en agrariër - om het plan te bespreken. Er komt heel wat bij kijken om tot een inrichtingsplan te komen, legt Van Rooijen uit. "Er gelden allerlei randvoorwaarden. Zo moet het gebied veilig kunnen overstroomd, maar moeten er vanuit het provinciale Natuurplan ook bepaalde natuurtypen komen. En de partijen die de vergunningen moeten verlenen moeten het er natuurlijk ook mee eens zijn."

Ooibos

Met name het oostelijk deel van de Geitenwaard is een stroomluw deel. Dat maakt het een geschikte plek voor ooibos; omdat deze locatie iets hoger ligt, is het uitermate geschikt als hardhoutooibos (type essen-ijpenbos), waar je soorten als fladderiep, zomereik, zoete kers en zomerlinde kunt aantreffen. Het soort bos dat van nature voorkomt langs rivieren, die ertegen kunnen als ze af en toe met hun voeten in het water staan. Op de andere locaties in de Geitenwaard wordt gekeken welke delen geschikt zijn als glanshaverhooiland en kruidenrijk grasland. "In de loop van de tijd hebben mensen die natuurlijke bossen omgevormd naar weide en hooiland", vertelt Van Rooijen. "We zijn gewend geraakt aan open uiterwaarden met vrij uitzicht. Sommige mensen vinden het jammer als daar bomen worden aangeplant. Aan de andere kant zijn er maar een paar plekjes die zich lenen voor deze natuurlijke bossen. We houden natuurlijk rekening met inwoners en hebben in het plan ook zichtlijnen

Informatieavond

"In het najaar komt er een informatieavond voor omwonenden", vervolgt Van Rooijen, "waarin we uitleggen wat er gaat gebeuren, en waar ruimte is voor vragen en opmerkingen."

We willen graag de kennis uit het gebied gebruiken, bijvoorbeeld over cultuurhistorie. Daarna zijn er wellicht nog enkele onderzoeken nodig om het plan verder te kunnen detailleren. Vervolgens gaan we de vergunningen aanvragen en in 2018 aan het werk: ooibos aanplanten, en afhankelijk van het plan periodiek maaien en afvoeren om te verschromen en wellicht het gebied laten begrazen.

We willen ook de oude Romeinse weg naar het dorp accentueren en zien wellicht kans om de recreatieve beleving te vergroten, alhoewel dit niet direct onze opgave is. En dan mag de natuur zelf aan het werk!"

Ruimte voor water & natuur

Aan de Bijlandse Waard is goed te zien dat er al heel lang klei, zand en grind wordt gewonnen. Dat levert mooie natuur op: de ondiepe kleigaten leven allerlei planten-, vissen- en insectensoorten.

Het gebied is eigendom van Steenfabriek Bylandt B.V., die aan de rand staat en er nog steeds grondstoffen wint. "We beheren het gebied als onze achtertuin", zegt Ton Bouma van Bylandt B.V.

Natuur gaat zijn gang

"Gedurende drie à vier jaar gaan we in een deel van het gebied zand en grind afgraven om het te verdiepen. Zo krijgt het water een betere doorstroming richting de Lobberdense Waard. In de andere

delen zorgen wij voor de juiste condities voor natuur. En daarna mag die natuur dan ook vrij zijn gang gaan. We laten het achter als natuurgebied."

Heel ander gezicht

Het gebied is niet toegankelijk, al loopt er wel een fietspad doorheen. Vanuit de vogelkijkhut aan de rand kun je een blik werpen op de Bijlandse Waard. "Over 15 jaar zie je hier plassen, rietmoeras en wilgenopslag", zegt Bouma. "Een heel

Ton Bouma

ander gezicht dan het grasland van vroeger, waar boeren hun koeien lieten grazen. Mijn opa zou zich omdraaien in zijn graf," lacht hij, "maar voor de natuur is het een aanwinst."

Ruige riviernatuur

Ieder jaar komen tientallen basisschoolleerlingen op bezoek in de Lobberdense Waard voor een veldles. Er valt namelijk veel te ontdekken in de nieuwe natuur langs de rivier. Ook wandelaars van harte welkom in het gebied. Zij mogen overal vrij rondstruinen, net als de koeien die het gebied gedeeltelijk openhouden.

In het midden van de Lobberdense Waard loopt een hoger gelegen weg naar de fabrieken. Hier kunnen vogelaars hun hart ophalen, vertelt Richard van den Berg van de Dekker Groep, een van de bedrijven die na zandwinning het gebied opnieuw inricht. "Aan weerszijden van die dam liggen slikplaten, waar steltlopers broeden en lepelaars naar voedsel zoeken. Een nieuwe duiker gaat zorgen voor stroming en dynamiek. Even verder is een steilrand, die hopelijk ieder jaar een beetje afbrokkelt. Dat zorgt ervoor dat

Overzicht projecten

Groene Rivier Pannerden

Wat: Geul en 70 hectare nieuwe natuur

Planning: GEREED per 1 oktober 2015

Lobberdense Waard

Wat: Waterveiligheid, natuur en recreatie

Planning: Realisatiefase: 2018 - 2020
Gereed: eind 2027

Geitenwaard

Wat: Natuurontwikkeling

Planning: Planfase: 2017

Realisatiefase: 2018 - 2020
Gereed: eind 2020

Bijlandse Waard

Wat: Waterveiligheid, natuur en recreatie

Planning: Realisatiefase: 2018 - 2020
Gereed: eind 2027

Regelwerk Pannerden

Wat: Nieuw regelwerk gerealiseerd

Planning: GEREED per 1 juli 2014

Oevergeul Bovenrijn

Het project Oevergeul Bovenrijn is gestopt. Rijkswaterstaat heeft als trekker van dit project besloten om de projectdoelstellingen op een andere locatie in het rivierengebied te realiseren.

Recreatieplas De Bijland

Het project is overgenomen door private partij die de recreatieplas separaat ontwikkelt.